HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אלא משכון דנקיט למה ליה אלא לאו שמע מיניה מאי אינו משמט דקאמר רבן שמעון בן גמליאל אינו משמט בכולו ומאי משמט דקאמר רבי יהודה הנשיא [א]להך פלגא דלא נקיט עליה משכון ובהא קמיפלגי דרבן שמעון בן גמליאל סבר כנגד כולו הוא קונה ורבי יהודה הנשיא סבר כנגדו הוא קונה לא מאי אינו משמט דקאמר רבן שמעון בן גמליאל להך פלגא דנקיט עליה משכון מכלל דרבי יהודה הנשיא סבר להך פלגא דנקיט עליה משכון נמי משמט אלא משכון דנקיט למה ליה לזכרון דברים בעלמא רב כהנא יהבו ליה זוזי אכיתנא לסוף אייקר כיתנא אתא לקמיה דרב אמר ליה במאי דנקיטת זוזי הב להו ואידך דברים נינהו ודברים אין בהן משום מחוסרי אמנה דאיתמר דברים רב אמר אין בהן משום מחוסרי אמנה °ורבי יוחנן אמר [א][ב]יש בהם משום מחוסרי אמנה מיתיבי רבי יוסי ברבי יהודה אומר מה תלמוד לומר [1]הין צדק והלא הין בכלל איפה היה אלא לומר לך [ג]שיהא הן שלך צדק ולאו שלך צדק אמר אביי ההוא [ד]שלא ידבר אחד בפה ואחד בלב מיתיבי [ב]ר' שמעון אומר אף על פי שאמרו טלית קונה דינר זהב ואין דינר זהב קונה טלית מכל מקום כך הלכה אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו תנאי היא דתנן [ג]מעשה ברבי יוחנן בן מתיא שאמר לבנו צא ושכור לנו פועלים הלך ופסק להם מזונות וכשבא אצל אביו אמר לו בני אפילו אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהם שהן בני אברהם יצחק ויעקב אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד ואי ס"ד דברים יש בהן משום מחוסרי אמנה היכי אמר ליה זיל הדר בך שאני התם דפועלים גופייהו לא סמכא דעתייהו מאי טעמא מידע ידעי דעל אבוה סמך אי הכי אפילו התחילו במלאכה נמי התחילו במלאכה ודאי סמכי דעתייהו אמרו מימר אמר קמיה דאבוה וניחא ליה ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן האומר לחבירו מתנה אני נותן לך יכול לחזור בו יכול פשיטא אלא [ה]מותר לחזור בו אמר רב פפא °ומודה רבי יוחנן [ו]במתנה מועטת דסמכא דעתייהו הכי נמי מסתברא דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן [ד][ז]ישראל שאמר לבן לוי כור מעשר יש לך בידי בן לוי רשאי לעשותו תרומת מעשר על מקום אחר אי אמרת בשלמא לא מצי למיהדר ביה משום הכי רשאי אלא אי אמרת מצי למיהדר ביה אמאי רשאי אישתכח דקא אכיל טבלים הכא במאי עסקינן כגון שנטלו ממנו וחזר והפקידו אצלו אי הכי אימא סיפא נתנו לבן לוי אחר [ח]אין לו עליו אלא תרעומת ואי סלקא דעתך כגון שנטלו ממנו וחזר והפקידו אצלו אמאי אין לו עליו אלא תרעומת כיון דמשכיה ממונא אית ליה גביה אלא לאו שמע מינה [ט]בדלא נטלו שמע מינה ההוא גברא דיהיב זוזי אשומשמי לסוף אייקר שומשמי הדרו בהו ואמרו ליה לית לן שומשמי שקול זוזך לא שקיל זוזיה איגנוב אתו לקמיה דרבא אמר ליה כיון דאמרי לך שקול זוזך ולא שקלית לא מבעיא שומר שכר דלא הוי אלא אפילו שומר חנם נמי לא הוי אמרו ליה רבנן לרבא [י]והא בעי לקבולי עליה מי שפרע אמר להו הכי נמי אמר רב פפי אמר לי רבינא לדידי אמר לי [ה]ההוא מרבנן ורב טבות שמיה ואמרי לה °רב שמואל בר זוטרא שמיה דאי הוו יהבי ליה כל חללא דעלמא לא הוי קא משני בדבוריה בדידי הוה עובדא ההוא יומא אפניא דמעלי שבתא הוה והוה יתיבנא ואתא ההוא גברא וקאי אבבא אמר לי אית לך שומשמי לזבוני

אמרי

אלא משכון דתפס. למאי תפס אם לא להיות משכון תחת שוויו ובההיא מיהא לא קרינא ביה לא יגוש: **אינו משמט בכולו.** כלומר אינו משמט כלל: **מכלל דר' יהודה כו'.** קושיא הוא: **במאי דנקיטת זוזי הב להו.** ואי לא מקבלת מי שפרע: **ואידך.** המותר: **דברים נינהו.** בלא מעות. רב לטעמיה דאמר כנגדו הוא קונה: **הין בכלל איפה.** שההין י"ב לוגין ואיפה שלשה סאין שהן ע"ב לוגין: **אלא שיהא הן שלך כו'.** כלומר כשאתה מדבר הן או לאו קיים דבריך והצדק אותם: **שלא ידבר אחד בפה כו'.** בשעה שהוא אומר הדבור לא יהא בדעתו לשנות אבל אם נשתנה השער לאחר זמן והוא חוזר בו לפי שינוי השער אין כאן חסרון אמנה: **אבל אמרו חכמים כו'.** סיפא קתני החוזר בו אין רוח חכמים נוחה הימנו. אלמא יש בהן משום מחוסרי אמנה: **תנאי היא.** דאשכחן רבי יוחנן בן מתיא דפליג: **מעשה בר' יוחנן כו'.** משנה היא בהשוכר את הפועלים שלוה את בנו לחזור בתנאו עד שלא יתחילו המלאכה ולפסוק להם מזונות קלים: **לא סמכא דעתייהו.** על דברי הבן: **מימר אמר קמיה.** כבר הודיעו מה פסק לנו ונתרצה: **מי אמר רבי יוחנן הכי.** דיש בדברים משום חסרון אמנה: **יכול לחזור בו.** וקשיא לן יכול פשיטא דהא לא משך ואין כח בב"ד לכופו: **אלא.** ודאי על כרחך מותר לחזור בו קאמר ואשמעינן דאפילו חסרון אמנה ליכא: **מודה ר' יוחנן במתנה מועטת.** שאין מותר לחזור משום דסמכא דעתיה דמקבל אדיבוריה וכי אמר מותר לחזור בו במתנה מרובה קאמר דלא סמכא דעתיה דמקבל דלקיימיה לדיבוריה: **לבן לוי.** כל לוי קרוי בן לוי: **כור מעשר יש לך בידי.** שעישרתי מפירותי ואתננו לך: **תרומת מעשר.** שהלוי מפריש מעשר לכהן מעשר מן המעשר: **משום הכי רשאי.** שיש לו לסמוך על מה שכתוב (צפניה ג) שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא יתננו ללוי אחר והא מתנה מועטת היא שאין לישראל במעשר זה אלא טובת הנאה שהיה בידו מתחילה לתת לכל בן לוי שירצה: **אין לו עליו.** אין לו לבן לוי ראשון על ישראל זה: **אלא תרעומת.** שהבטיחו בתוחלת נכזבה: **אלא ש"מ בדלא נטלו.** ויש בדברים משום חסרון אמנה: **אפילו שומר חנם נמי לא הוי.** ואפילו פשעו בשמירתן פטורין: **והא בעי לקבולי כו'.** ודלמא לא הוי מקבל ואישתכח דזוזי דידיה הוו: **הכי נמי.** או משלם השומשמין או יקבל מי שפרע: **בדידי הוה עובדא.** אותו מעשה דשומשמין על ידי היה ולא כן היה שאילו קיבלתים לתת השומשמין לא הייתי חוזר בי בכל חללו של עולם ולא על כן באנו לדין אלא כך היה:

אמרי

מודה רבי יוחנן במתנה מועטת. ויוקר נמי הוי כמו מתנה מועטת: **וחזר** והפקידו **אצלו.** ה"מ למפרך אי הכי מאי למימרא אלא דבלאו הכי פריך שפיר מסיפא: **אלא אפי'** שומר חנם נמי **לא** הוי. [ו]והא דאמר בפרק האומנין (לקמן דף פ:) טול שלך והבא מעות שומר חנם היינו משום דמעיקרא היה שומר שכר וכשא"ל טול שלך לא לסלק עצמו לגמרי משמירה קאמר אלא שלא יהיה שומר שכר: [ז]**כל** הא ביתא **קמך לא מבעיא כו'.** והא דאמר בפרק הפרה (ב"ק דף מז: ושם) הכניס ברשות בעל החצר חייב ר' אומר עד שיקבל עליו בעל החצר שמירה י"ל דשמעתין אתיא כרבי דשמואל התם פסיק הלכתא כרבי ואע"ג דרב התם פסיק הלכתא כתנא קמא קיימא לן כשמואל בדיני לגבי רב ועוד דאפילו לרבנן דמחייבי היינו לפי שאמר ליה כנוס שורך דמשמע ואשמרנו אבל הא ביתא קמך סלק עצמו משמירה לגמרי[ח]:

בכדי

מסורת הש"ס

א) [בכורות יג:], ב) לעיל דף מח. [ע"ש] [לקמן עד: תוס' פ"ג], ג) לקמן דף פג., ד) [עי' תוס' לעיל לח. ד"ה שמא], ה) [סנהדרין לז. ע"ש], ו) עי' ש"ך סי' ש"ו ס"ק ב', ז) שייך לעמוד ב', ח) [ועי' היטב בתוס' ב"ק מז: ד"ה ואפי' ודף מח: ד"ה ושמואל],

* * *

רבינו חננאל

איתמר דברים בלא מעות רב אמר החוזר בו אין בו משום מחוסר אמנה ורבי יוחנן אמר יש בו משום מחוסר אמנה. ומותבינן לרב מדר' יוסי דאמר הן שלך ולאו שלך צדק. ופריק אביי ההוא שלא ידבר אחת בפה ואחת בלב. תוב אותבינן עליה הא דתניא ר' שמעון אומר טלית קונה דינר זהב וכו'. ופרקי' תנאי היא יש תנא שאמ' דברים אין בהן משום מחוסרי אמנה והוא ר' יוחנן בן מתיה ופשוטה היא. ולא עמדה כתנאי וקיימא לן כר' יוחנן. ומקשי' ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר ר' יוחנן האומר לחבירו מתנה אני נותן לך מותר לחזו' בו ופרקי' התם במתנה מרובה משום דלא סמכה דעתי' דמקבל ולפיכך אין בה משום מחוסר אמנה אבל במתנה מועטת דסמכה דעתיה התם אמר יוחנן דאית בה משום מחוסר אמנה וכל שכן במשא ובמתן דודאי סמכה דעתיה יש בו משום מחוסר אמנה דאמר ר' יוחנן ישראל שאמר לבן לוי כור מעשר לך בידי רשאי בן לוי לעשותו תרומת מעשר וכו' דקני ואי הדר ביה הוה מחוסר אמנה ולא מצית למימר זה כשמשכו הבן לוי לזה כור של חטי' וחזר בן לוי והפקידו אצלו דתני סיפא נתנו לבן לוי אחר אין לו עליו אלא תרעומת ואי משכו קנאו וממונא אית ליה גביה אלא בדלא משכו ש"מ: **ירושלמי** ר' אבהו בשם ר' יוחנן אמר ליתן מתנה לחבירו מותר לחזור בו ואם אמר לו בדעת גמורה אני אומר לך אין לו לחזור הדה דאת אמר בעשיר אבל בעני נעשה נדר. רב מפקד לשמשיה אימת דנימא לך תתן מתנה לבר נש אין הוא מסכן הב ליה לאלתר ואין הוא עתיר אימליך בי תנייתא. ההוא דאמר לרב שמואל בר זוטרא אית לך שומשמי לזבוני א"ל לית לי שומשמי אמר ליה ליהוו הני זוזי גבך דחשכא לי אמר ליה הא ביתא קמך אפילו שומר חנם לא הוי:

עין משפט נר מצוה

נ א מיי' פ"ט מה' שמיטין ויובלות הל' יד סמג עשין קמט ולאוין עד טוש"ע ח"מ סי' סז סעיף יב:

נא ב מיי' פ"ז מהלכות מכירה הל' ח סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רד סעיף ז:

נב ג מיי' פ"ה מהלכות דעות הל' יג:

נג ד מיי' שם פ"ב הל' ו:

נד ה ו מיי' פ"ז מהל' מכירה הל' ט סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רד סעיף ח [וסימן רמא סעיף א]:

ז ח ט [מיי' פ"ז מהל' מעשר הלכה ח]:

נה י מיי' פ"ז מהל' מכירה הל' ג ועיין בהשגות ובמ"מ ובכ"מ ובבית יוסף סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קלא סעיף טו:

* * *

תורה אור השלם

1 מֹאזְנֵי צֶדֶק אַבְנֵי צֶדֶק אֵיפַת צֶדֶק וְהִין צֶדֶק יִהְיֶה לָכֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:
ויקרא יט לו

* * *

גליון הש"ס

גמ' ור"י אמר יש בהם. עיין בר"ש פ"י משנה ט' דשביעית: **שם ההוא שלא ידבר.** עיין כתובות דף פו ע"א רש"י ד"ה פריעת: **שם ומוד' ר"י.** אף דלא שייך כאן דמודה לגבי פלוגתיה דהא רב ס"ל דבכ"ע יכול לחזור מ"מ נקט ומודה לומר דמוכח מכלל שאמר וכעין זה בגיטין דף פג ע"א מודה ר"א במגרש. כ"כ רשב"א בחידושיו שם: **שם רב שמואל בר זוטרא שמיה.** כ' הבאר שבע סי' יג דל"ל רב טביומי שמיה דהכי אית' בסנהדרין:

* * *

מוסף רש"י

משכון דנקיט. דתפס למאי תפסיה אי לאו למשכון מיהת דההוא פלגא (שבועות מד:). **משום מחוסרי אמנה.** אם חוזר בדיבורו (בכורות יג:). **ואין דינר זהב קונה טלית.** דלגבי פירות הואי דהבא טבעא, **מכל מקום.** כלומר אף לפי פורענות העתידה לבוא על החוזר, **כך הלכה.** שאין ב"ד יכולין לעכב בידו (לעיל מח.). **בשעתו.** בעת מלכותו, דמלך והדיוט הוה (לקמן פג.). **בני אברהם יצחק ויעקב.** וסעודתו של אברהם גדולה משל שלמה כדמפרש בגמרא (שם). **עד שלא יתחילו במלאכה.** דאין כאן אלא דברים ודברים אין בהם משום מחוסרי אמנה, דאילו משהתחילו לא תוכל לחזור (שם).